

I. CÂNTAREA ÎN COLECTIV

I.1. Explorează-ți vocea!

Fiecare voce umană este originală și nu poate fi reprodusă identic de o altă voce umană sau de un instrument muzical. Fiecare voce umană are un timbru vocal unic! Te-ai gândit până acum că și vocea ta este...unică?

Activități și aplicații

A1. *Să ne cunoaștem vocile și preferințele muzicale!*

Discută cu colega/colegul de bancă despre muzica preferată și roag-o/roagă-l să-ți spună ce melodii îi plac și de ce. Apoi alege și tu o melodie din lista preferințelor ei/lui și motivează-ți opțiunea.

A2. Pe rând, fredonăm pentru colegi un fragment din melodia noastră preferată. În timp ce ascultăm, urmărim poziția colegului/colegei când cântă.

A3. *Să avem o poziție corectă când cântăm!*

Stând față în față, organizați în două șiruri, urmărim respectarea poziției corecte a colegului/colegei din fața noastră. *Spatele drept (dar nu țepăn), umerii și brațele relaxate, fără ridicarea bărbiei. În timp ce menținem această poziție, atingem cu o mână cea mai de jos coastă, inspirând (imaginându-ne că mirosim o floare) și expirăm pe consoana F-F-F!*

Repetăm exercițiul inspirând pe început de căscat și conștientizând deschiderea mai mare din spatele gurii. Folosim consoana M pentru a expira pe sunetul indicat de profesor, iar apoi pe o vocaliză simplă (ambitus de o terță).

A4. *Cum ne ajută internetul să urmărim receptarea și diferențierea sunetelor și a zgomotelor?*

Deschidem pagina web <https://academo.org/demos/spectrum-analyzer/> și urmărim sunete și zgomote produse de păsări, vioară, fluierat, balenă, modem, trombon.

A5. *Furtuna – joc didactic: Crearea unei atmosfere de furtună.*

Organizați în 3 grupuri (G) de câte 5-8 elevi

G1: suflă la început cu putere;

G2: simulează picături de ploaie bătând cu degetele în tăblia băncii, la început mai slab, apoi mai cu putere;

G3: simulează tunete prin lovituri cu picioarele în podea.

Putem sesiza diferențele timbrale și de intensitate inclusiv cu ajutorul softului spectrograma <https://auditoryneuroscience.com/spectrogram>

Să ascultăm cum sunt sugerate elementele furtunii prin muzică: L. van Beethoven, partea a IV-a, *Furtuna*, din Simfonia a VI-a, *Pastorala*.

<https://www.youtube.com/watch?v=I2LjJviqOMM>

Extindere

A6. Alegem din lista dată un cântec (Pot fi: *Noul an de școală* de I. Potolea, *Te-ai trezit, cântă* de Al. Pașcanu, *Cântecul gamei* de R. Rogers sau altele) și îl interpretăm întâi cu toată clasa, apoi pe grupe/rânduri (băieți, fete), fiind atenți la coordonarea respirației cu frazele cântecului.

Autoevaluare

Folosim notele gamei Do pentru a exprima cum ne-am simțit la oră: Do1 – mai puțin bine...Do2 – excelent!

I.2. Vocile noastre pot spune multe!

Vocea fiecăruia dintre noi este specială. Ceea ce ne surprinde foarte mult este modul în care se poate transforma, în funcție de situații specifice: când suntem veseli, triști sau „încurcați”. Când cântăm, o putem face în moduri sau registre – acut, mediu sau grav. La rândul lor, melodiile pe care le interpretăm ne solicită diferit, așa cum vom putea constata în lecția de azi.

Activități și aplicații

A1. Imităm sunete din natură, observăm și reflectăm!

Imităm sunetele produse de o ambulanță și apoi de un avion care aterizează și urmărim forma undelor rezultate cu ajutorul spectrogramei. Ce am observat? Cum putem explica ceea ce se întâmplă?

A2. Să ne reamintim

Diferența dintre înălțimea și intensitatea unui sunet. Termenii de *mai sus* și *mai jos* au de a face cu înălțimea nu cu intensitatea. Pentru a înțelege ce se întâmplă, vom asculta cântecul *Acum e toamnă, da!* de G. Teodosiu, cântat într-o nuanță *piano*. În timp ce ascultăm, vom arăta conturul melodic cu ajutorul mâinilor.

Acum vom cânta acest cântec în fiecare dintre cele trei registre, observând transformările din corpul nostru (de exemplu, vom pune mâna pe piept pentru a simți diferențele vibrațiilor).

Împreună cu colegul/colega de bancă vom alege care este registrul potrivit pentru acest cântec. Am ajuns la aceleași concluzii? Discutăm pe marginea concluziilor.

A3. Ne exprimăm emoțiile cântând

În grupuri de 2-3 cântăm fragmente din cântecul *Acum e toamnă, da!* pentru a descoperi cum sună vocile noastre împreună și cum ne putem antrena vocea pentru a ne-o pune cât mai bine în valoare. În timp ce cântăm suntem atenți la poziția corectă și ascultăm vocile colegilor de grup. Să ne bucurăm de venirea toamnei!

A4. Unele cântece ne solicită vocea mai mult

Vom cânta acum primele două strofe ale *Imnului de Stat al României*. Ne-a fost mai ușor să cântăm *Acum e toamnă, da!* sau mai greu?

Vom observa că *Imnul de Stat* ne solicită întreg ambitusul (toate registrele vocii), implicând un efort mai mare când îl cântăm.

Evaluare colegială

Să distingem vocile colegilor jucându-ne *Deschide urechea bine!* Acum îl putem interpreta folosind partitura.

Deschide urechea bine

De-chi-de u - re-chea bi-ne, Să ve-dem ghi-cești ori ba, Ci-ne te-a stri-gat pe nu-me, hai ghi-ceș-te nu mai sta!

Ai ghi-cit, ai ghi-cit, treci la loc, ești fe-ri-cit, Ai ghi-cit, ai ghi-cit, treci la loc, ești fe-ri-cit,
(N-ai ghi-cit, n-ai ghi-cit, stai pe loc, ești pă-că-lit, N-ai ghi-cit, n-ai ghi-cit, stai pe loc, ești pă-că-lit.)

II Ritmul

II. 1. Cum ar fi muzica fără ritm?

Ascultați ce ritmuri variate putem obține folosind diverse resurse la îndemână, care produc sunete/zgomote: The vegetable Orchestra https://www.youtube.com/watch?v=kKrx1gWI_Vk

- A1. Să rostim versurile însoțindu-le de bătaii ritmice din palme sau de mers ritmic. (Ligia-Zoicaș, 1981)
- Cum te chea - mă? – Soar - be - zea - mă.
 – Cum te stri - gă? – Mă - mă - li - gă.
 – Cin` te cul - că? – Pui de cur - că.
 – Cin` te scoa - lă? – Pui de cioa - ră.

- A2. Pulsul muzical este asemănător pulsului inimii; muzica nu „trăiește” fără pulsație. Dacă aveți la dispoziție instrumente de percuție, bateți pulsul cu ajutorul lor sau al palmelor pe o melodie cunoscută, de exemplu *Joc muzical* de Al. Pașcanu.

grupa I

Bar-ză bar-ză, ce-ai în cioc?

grupa II

Un bo-boc!

Da-n pi-cioa-re?

Râș-chi-toa-re!

Da-n pe-ne?

Fri-gu-ri-le me-le!
Să te duci cu e-le!

Hai să ne jucăm un joc ritmic sub formă de întrebare și răspuns: *Barză, barză, ce-ai în cioc*, transformându-l într-un dialog. Suportul metric este dat de bătaia palmelor pe timpi:

- A3. Jocuri ritmice. Înlocuiți pătrimea cu silaba **ta**, optimea cu **ti** (două optimi – **titi**), pauza de pătrime cu **ș**, doimea cu **ta-a**. Realizează cu sprijinul profesorului cartonașe cu combinații de durate și pauze care pot fi parcurse ușor, după următoarele modele:

ta ta ta ta ta ti ti ta ta ta-a ta ta ta ș ti ti ta

În timp ce bateți ușor cu degetul pulsul constant (o bătaie pentru o pătrime), roștiți silabele corespunzătoare duratelor învățate: ta-ta-ta-ta, ta-titi-ta-ta, ta-a-ta-ta, ta-ș-titi-ta etc. Se poate organiza un concurs pe grupe.

- A4. Exerciții ritmice: Citiți ritmic câteva cântecele, după modelul de mai sus, spre exemplu, prima parte din cântecul *Te-ai trezit, cântă* de Al. Pașcanu, de exemplu **ti** corespunde lui te-ai, **ti** corespunde lui *tre* și așa mai departe: Te-ai trezit? Cântă! Spală-te și cântă! etc.
 ti ti ta ti ti ș ti ti ti ti ti ti ti ș etc.

Auto-evaluare

- A5. Compuneți propriile combinații ritmice cu ajutorul tabelului următor, având ca model primul rând.

După completarea tabelului, interpretați combinațiile ritmice compuse, fie folosind silabele din metoda Kodaly (activitatea 3), fie bătând ușor duratele pe bancă (cu pulsația metronomului) și scrieți un text corespunzător valorilor folosite.

A - u - raș, pă - cu - ră - raș
 Scoa - te a - pa din u rechi
 Că ț-i-oi da pa - ra - le vechi
 Și ț-i-oi spă - la co - fe - le
 Și ț-i-oi ba - te to - be - le.

Joc: *Auraș, păcurăraș* (Ligia-Zoicaș, 1981)

În timp cântăm, sărim într-un picior, săritură pe timpi, aplecând ușor capul spre stânga sau spre dreapta, după cum schimbă piciorul pe fiecare vers.

II.2. Și eu pot fi dirijor!

Vizualizați cel puțin unul dintre filmulețele de mai jos și observați un mod diferit de a demonstra pasiunea de a dirija!

- <https://www.youtube.com/watch?v=0REJ-ICGiKU>
- <https://www.youtube.com/watch?v=QOSEWeD8d6w>
- <https://www.youtube.com/watch?v=9tS9NVrAv7Q>

A1. Marcați pulsul constant, bătând alternativ – palmele împreună și palmele pe

picioare, în timp ce profesorul cântă în tempo-ul impus, melodia *Un elefant*. La a doua strofă, alăturați-vă profesorului, menținând acompaniamentul ritmic.

Descoperiți care dintre silabe sunt accentuate și scrieți semnul >. Notele muzicale cuprinse între două linii formează o măsură, iar liniuța despărțitoare se numește bară de măsură. Observând că fiecare măsură conține câte 2 timpi, tactați cu mâna timpul I în jos iar timpul al II-lea în sus.

A2. Ne împărțim în 3 grupe. Prima grupă va bate pulsul constant în timp ce a doua va număra timpii și va tacta măsura, iar a treia va bate cu palmele pe picioare duratele (se pot ajuta de silabe).

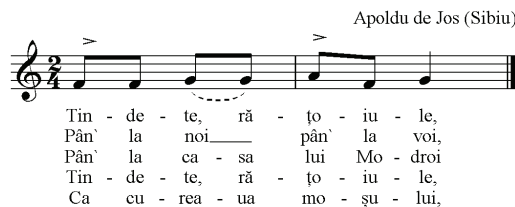

A3. Tactăm măsura de două pătrimi, audiind fragmentul introductiv din *Simfonia Nr. 94*, Partea a II-a de J. Haydn. Vom descoperi motivul pentru care această simfonie a fost numită „Surpriza”. Acum să interpretăm fragmentul cu ajutorul silabelor: tititititita, tititititita...

cercului, pe melodia *A*. Acesta vine (sărind pe timpi într-un picior), intră în cerc, și în timp ce copiii mișcă mâinile în sus și în jos cântând: *nu dau nu dau* (*B*), ia un cartonaș de la un coleg din cerc pe care va trebui să-l descifreze. Dacă reușește, ia locul celui din cerc; dacă nu, mai rămâne o dată la ghicit. Acest joc de mișcare este totodată și un bun exercițiu de citire la prima vedere.

Joc 2 (cântec cules de Nelu Ionescu): Copiii prinși în cerc, cu brațele întinse, vor pași spre dreapta, cu piciorul drept, pe timpul întâi, aducând pe timpul doi piciorul stâng lângă acesta imitând mișcarea elastică de întindere și destindere. (Versurile continuă: *Ca nu - ia - ua co - șu - lui, / C-a - ri - pa co - co - șu - lui.*)

Joc 3 *Cositul* (cântec cules de Ligia Toma-Zoicaș): Copiii așezați în coloană, pășesc pe timpi, începând cu piciorul stâng, iar cu brațele imită cositul printr-o mișcare laterală de la dreapta spre stânga. Mișcarea de imitare a cositului sugerează timpii accentuați.

Evaluare

A5. Completați măsurile de mai jos și citiți-le ritmic

II.3. Măsura de 3 timpi

Deseori, o melodie ne atrage atât de mult, încât o urmărim bătând din picior, încercând să ținem ritmul.

A.1. Audiție: Marele Vals din Lacul Lebedelor de Piotr Ilici Ceaikovski.
(<https://www.youtube.com/watch?v=rZwqB61sEPI>)

A2. Să ținem ritmul!

În timp ce profesorul interpretează cântecul *Dansul* de E. Wisky, noi urmărim melodia prin bătăi din palme pe timpul accentuat și bătăi ușoare din picioare, pe timpii neaccentuați.

Dansul Muzica: Edith Wisky

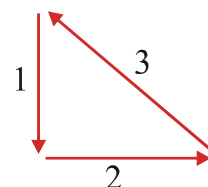
Un, doi, teri, un, doi, trei, ia - tă un vals! Un, doi, trei, un, doi, trei, hai-deți la dans!

În trei pă - trimi, nu cum - va să ui - tați Și tot - dea - u - na în ritm să dan - sați.

Descoperiți care dintre silabe sunt accentuate și scrieți semnul > deasupra lor.

Să ne amintim câțiva termeni, învățați lecția anterioară: măsură, bară de măsură.

Spre deosebire de măsura de două pătrimi, câți timpi va conține măsura de trei pătrimi? Scrieți în caiete numărul 1 atingeți-l cu degetul când auzim timpul accentuat, iar când auzim timpii 2 și 3 vom bate ușor lângă el. Descoperiți cu ajutorul profesorului modul de tactare a noii măsuri învățate

A3. Să fredonăm!

Vom fredona (vom cânta cu *la, la, la*) și vom tacta măsura pentru un fragment din *Valsul florilor* - baletul *Spărgătorul de nuci* de P. I. Ceaikovski.

un, doi, trei

Să vizionăm valsul de mai sus, menționând aparițiile fragmentului învățat anterior prin tactarea măsurii, numărarea timpilor și intonarea lui: <https://www.youtube.com/watch?v=uljL0ScpYA>,

Evaluare

A4. Audiați 5-7 fragmente muzicale în măsuri de 2 și 3 timpi, precizând, după tactarea lor, tipul binar sau ternar corespunzător. Profesorul va monitoriza răspunsurile scrise ale elevilor.

A5. Trageți barele de măsură în exercițiul de mai jos, astfel încât să rezulte măsura de trei pătrimi:

III. MELODIA

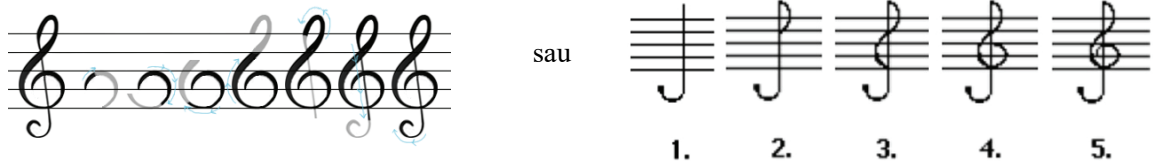
III.1. Notația înălțimilor de note

Discutați cu colegul/colega de bancă despre melodiile preferate. În ce situații ajungeți să le fredonați? De ce credeți că unele vă plac mai mult în comparație cu altele?

Activități și aplicații

A1. Portativul, cheia sol și notele

Mai țineți minte motivul pentru care foloseam portativul și cheia sol în muzică? Cu siguranță că am putea căuta și alte metode pentru a preciza înălțimile sunetelor, dar portativul, care are la început o cheie, le întrece pe toate. De exemplu, cheia sol ne arată locul notei **sol**¹ din octava 1 pe portativ, și anume – linia a doua. Având acest reper, ne vom reaminti, cu ajutorul profesorului, locul celorlalte note pe portativ. Desenați corect cheia sol, în așa fel încât să indice poziția notei **sol**¹.

A2. Urmăriți fragmentul în care Maria îi învață *Cântecul gamei* pe cei 7 copii ai căpitanului Georg von Trapp - filmul *Sunetul muzicii* <https://www.youtube.com/watch?v=pLm07s8fnzM>, iar apoi cântați-l. Profesorul vă va ajuta să descoperiți multitudinea de melodii care pot fi create cu ajutorul celor șapte note, așa cum se sugerează în film.

A3. Să aplicăm ce-am învățat

Scrieți denumirile notelor pentru fragmentul de mai jos, după modelul dat, și apoi solfegiați-l. Recunoașteți melodia? Notele scrise pe portativ ne ajută să nu uităm melodiile scrise de noi sau de alți compozitori.

Evaluare

A4. Compuneți o melodie de 8 măsuri pe tiparul ritmic propus de profesorul vostru, folosind notele astfel: în măsurile 1-2, notele do1-re1-mi1; în măsurile 3-4, notele fa1-sol1-la1; în măsurile 5-6, notele sol1-la1-si1; în măsura 7 veți începe pe nota do2, iar măsura 8 o veți încheia pe do1.

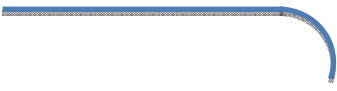

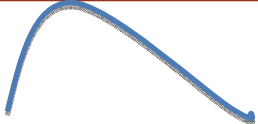
III.2. Desenăm melodii!

Audiați piesele muzicale *Jeux d'eau* de M. Ravel și *Vltava* de B. Smetana. Observați modul diferit în care sunetele se succed: repetat, treptat sau în salturi.

Activități și aplicații

A1. Muzică în poveste

Colaborați cu profesorul pentru a ilustra vocal o poveste, folosind câteva planșe. Ele au pe față contururi melodice, care ne indică tipul de sunete pe care le adăugăm poveștii, iar pe verso, povestea propriu-zisă, pe care ne-o va spune un narator. Când naratorul ajunge la asterisc vom produce împreună, pe orice vocală, conturul indicat pe planșă. De exemplu, în prima figură de mai jos este reprezentat un sunet înalt, care coboară ușor spre final:

Față	Verso
	<p>A fost odată ca niciodată o prințesă frumoasă*. Un spiriduș o închisese într-un castel cu scări nesfârșite.</p>
	<p>Într-o zi, un prinț foarte frumos* a venit călare,</p>
	<p>Trecând peste dealuri*...</p>

Povestea va continua în modul prezentat mai sus, obținându-se cât mai multe contururi: ascendente, descendente, liniare, treptate sau în salturi etc. Pentru o mai bună înțelegere a conținutului, vom folosi spectrograma prezentată în lecțiile anterioare, pentru a evidenția desenele melodice realizate împreună.

A2. Să cântăm după partitură

Vom cânta *Oda bucuriei* din Simfonia a IX-a de Ludwig van Beethoven, folosindu-ne de partitura și apoi vom analiza împreună cântecul, precizând conturul melodiei și felul în care se succed sunetele: repetat, treptat sau în salturi.

A3. Urmărim conturul melodiei

Folosim partitura pentru a nota, cu creionul, următoarele semne: R pentru repetat, T pentru treptat și S pentru salturi. De exemplu: punem între primele două note litera R, iar între a doua și a treia notă, litera T. Continuăm să lucrăm cu colegul/colega de bancă. Acum ne va fi mult mai clar conturul melodiei *Oda bucuriei*!

Extindere

A4. Să exersăm notația învățată studiind fragmentul din *Valsul florilor* - baletul *Spărgătorul de nuci* de P. I. Ceaikovski și apoi să-l comparăm cu *Oda bucuriei*.

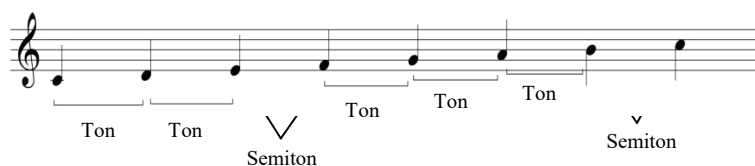
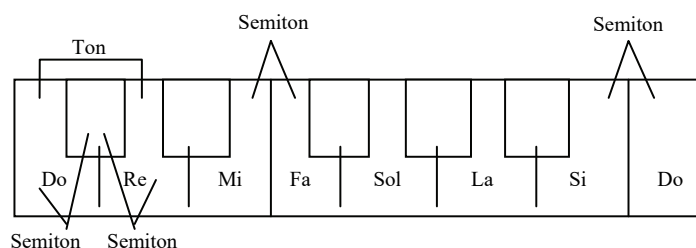

III.3. Putem realiza măsurători și în muzică?

Este posibilă realizarea de măsurători și în muzică? Răspunsul este afirmativ. De la un sunet grav la unul acut avem o distanță sonoră care se poate măsura. Pentru aceasta vom folosi tonul și semitonul, care sunt în acest caz unități de măsură.

Activități și aplicații

- A1.** În lecția trecută ne-am delectat cu jocurile melodiilor, în care găseam succesiuni repetate, treptate și salturi. Astăzi ne ocupăm în special de mersul treptat, adică cel în care ne mutăm de la o notă la vecina ei (fie mai sus, fie mai jos) sau de la o clapă la cea de lângă ea. Distanța dintre aceste vecine poate fi de 1 semiton sau de 1 ton. Ați învățat în clasa a IV-a despre distanțele dintre sunete care se măsoară în tonuri și semitonuri (așa cum în matematică sau fizică distanța dintre două puncte se măsoară în mm, cm etc). *Cântecul semitonurilor* de Ana Motora Ionescu ne va ajuta să înțelegem și mai bine diferența dintre ton și semiton.
- A2.** Desenați în caiete claviatura de mai jos, observând că distanțele dintre clapele vecine (cele mai apropiate) sunt semitonuri, iar două semitonuri alăturate formează un ton.

Sub claviatură, veți scrie un portativ unde notele corespund clapelor, pentru o asociere clară între distanța de semiton și reprezentarea sa grafică. Acum mergeți la pianul din clasă și cântați în cât mai multe locuri tonuri și semitonuri. Dacă vreți să creați o atmosferă de suspans și tensiune cântați mai multe semitonuri alăturate. Aveți grijă să nu-i speriați pe colegi!

- A3.** Cântați *Oda bucuriei* din Simfonia a IX-a de Ludwig van Beethoven (într-un mod asemănător cu cel realizat în lecția anterioară), iar apoi analizați cântecul, precizând care din succesiunile treptate sunt tonuri și care sunt semitonuri.

Evaluare

Ascultați succesiunea de semitonuri și tonuri cântată la pian de profesorul vostru și deosebiți-le după auz.